ศึกษาวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตามความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

An Analytical Study of the Eight Marvels of the Dhamma-Vinaya in Buddhist Scriptures

พระมหาพงศธร วรโชติเมธี(ชัยเสน)
Pharamaha Pongsathon Varachotimedhi (Chaisen)[๑]
พระมหากรพิสิทธิ์ วรสิทฺธิ(ชูเกาะ)
Phramaha korapisit Worasiddhi (chookoh)[๒]

Received: *March 15, 2026* **Revised:** *April 21, 2026*
Accepted: *August 20, 2026*

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ (๑) เพื่อศึกษาสารัตถะของความอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนา (๒) เพื่อศึกษาความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ (๓) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตามความอัศจรรย์ของธรรมวินัย ๘ ประการในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร(Documentary Research)โดยศึกษาข้อมูลจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาพร้อมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัยพบว่า สารัตถธรรมของความอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนา คือ (๑) การเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดุสิตสู่พระครรภ์พระมารดา (๒) การประสูติจากครรภ์พระมารดาของพระโพธิสัตว์ (๓) การบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (๔) การประกาศธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร

ความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ (๑) การศึกษาตามลำดับสอดคล้องกับหลักไตรสิกขา (๒) การไม่ละเมิดสิกขาบทสอดคล้องกับสิกขาบท ๒๒๗ ข้อ (๓) การคัดผู้ทุศีลออกจากหมู่สอดคล้องกับอานิสงส์ของการรักษาศีล (๔) ฐานะเสมอกันโดยความเป็นศากยบุตรสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตร (๕) นิพพานไม่พร่องสอดคล้องกับอนุปาทิเสสนิพพาน (๖) วิมุตติรสสอดคล้องกับการพ้นจากกิเลส (๗) รัตนะในพระธรรมวินัยสอดคล้องกับหลักโพธิปักขิยธรรม (๘) ธรรมวินัยเป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่สอดคล้องกับพระอริยบุคคล ๔ จำพวก

วิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติตามความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย (๑) การละวรรณะออกบวชด้วยการฟังธรรมอริยสัจ ๔ ขันธ์ ๕ อนุปุพพิกถา ๕ (๒) การคัดคนทุศีลแยกพระอริยะออกจากปุถุชนทุศีล ครั้งพุทธกาลพระภิกษุปาราชิกลาสิกขาเป็นจำนวน ๑,๐๐๐ รูป (๓) การไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทแม้ถูกงูกัด หรือถูกโจรมัดด้วยเถาหญ้านาง (๔) การศึกษาไปตามลำดับในกรอบของสัทธรรม ๓ ประการคือ (๑) ปริยัติได้แก่การเรียนรู้พระวินัยและพระธรรม (๒) ปฏิบัติ ได้แก่ รักษาศีล เจริญธุดงค์ ๑๓ ข้อ อนุปัสสนา ๗ ประการ มหาวิปัสสนา ๑๘ อารมณ์กรรมฐาน ๓๘ ประการ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ (๓) ปฏิเวธ คือ ฌาน อภิญญา มรรค ผล นิพพาน (๕) มีชีวิตอิสระจากกิเลส เข้าถึงวิมุตติรสคือรสที่พ้นจากกิเลส ส่งผลให้เป็นบุคคลผู้ประเสริฐในพระพุทธศาสนาได้แก่พระโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์

คำสำคัญ : อัศจรรย์;ธรรมวินัย; ไตรสิกขา; โพธิปักขิยธรรม

---

[๑] พุทธศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Buddhism Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University เบอร์โทรศัพท์ ๐๙๙-๖๑๘-๐๘๔๙

[๒] นักวิชาการอิสระ, ครูสอนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีสำนักเรียนวัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร

Abstract

In this thesis, three objectives were purposely made: (1) to examine the essence (sārattha) of miraculous phenomena in Buddhism, (2) to study the eight miraculous qualities of the Doctrine and Discipline (Dhamma-Vinaya), and (3) to analyze the guidelines for practicing the eight marvels of the Dhamma-Vinaya as recorded in Buddhist scriptures. This study employs a documentary research methodology, focusing on primary sources from the Tipiṭaka and its Commentaries (Aṭṭhakathā), as well as other relevant academic works.

The findings showed that the fundamental miraculous essences in Buddhism consist of four significant events: (1) the Descent (Okkanti) of the Bodhisatta from Tusita Heaven into the mother's womb; (2) the Birth (Jāti) of the Bodhisatta from the maternal womb; (3) the attainment of Supreme Enlightenment (Anuttara-Sammā-Sambodhi), which marks the realization of Buddhahood; and (4) the proclamation of the Dhammacakkappavattana Sutta, the First Discourse.

Furthermore, the Eight Miraculous Qualities of the Dhamma-Vinaya are identified as follows: (1) a system of gradual training in accordance with the Threefold Training (Ti-sikkhā); (2) the strict observance of monastic discipline in line with the 227 Pātimokkha rules; (3) the removal of immoral individuals from the community, reflecting the benefits of maintaining virtue (Sīla); (4) the attainment of equal status as sons of the Sakyan (Sakya-putta), consistent with the principle of noble friendship (Kalyāṇamitta); (5) the inexhaustible nature of Nibbāna, corresponding to Anupādisesa-Nibbāna; (6) the singular taste of liberation (Vimutti-rasa) achieved through the cessation of defilements (Kilesa); (7) the presence of profound doctrinal treasures corresponding to the Factors of Enlightenment (Bodhipakkhiya-dhamma); and (8) the Dhamma-Vinaya as the noble abode for great beings, represented by the four types of Noble Individuals (Ariya-puggala).

In addition, the miraculous nature of the Dhamma-Vinaya can be understood through five core dimensions: the transcendence of caste distinctions upon entering the monastic order through the realization of the Four Noble Truths (Ariya-sacca), the Five Aggregates (Khandha), and the Gradual Instruction (Anupubbikathā); the systematic separation of immoral individuals from the Noble Ones (Ariya), as illustrated in historical accounts during the Buddha's time; the strict adherence to disciplinary rules (Sikkhāpada) even in life-threatening situations; the structured progression of training within the framework of the Threefold Saddhamma—comprising Study (Pariyatti), Practice (Paṭipatti), and Realization (Paṭivedha); and the attainment of a life liberated from defilements through the Taste of Liberation (Vimutti-rasa), culminating in the realization of the four Noble stages: Sotāpanna, Sakadāgāmī, Anāgāmi, and Arahant respectively.

Keywords: marvels**,** Dhamma-Vinaya**,**Ti-sikkhā**,** *Bodhipakkhiya-dhamma*

๑. บทนำ

พระธรรมวินัยเป็นหัวใจหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ไม่ได้ทรงแต่งตั้งผู้ใดผู้หนึ่งเป็นศาสดาแทนพระองค์ แต่พระองค์ได้ทรงฝากพระพุทธศาสนาไว้กับพระธรรมวินัยเป็นตัวแทนของพระองค์ ดังที่ปรากฏข้อความสำคัญในมหาปรินิพพานสูตรว่า “อานนท์ บางทีพวกเธออาจจะคิดว่า ปาพจน์มีพระศาสดาล่วงไปแล้ว ข้อนี้ไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมและวินัยที่เราแสดงแล้วบัญญัติแล้วแก่เธอทั้งหลาย หลังจากเราล่วงลับไปก็จะเป็นศาสดาของเธอทั้งหลาย”[๓] จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าพระธรรมวินัยคือพระศาสดา แม้พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้วก็ตาม แต่พระธรรมวินัยนี้คือตัวแทนของพระองค์ที่จะคอยชี้ว่าสิ่งนี้ถูก สิ่งนี้ผิด สิ่งนี้ควรทำ หรือสิ่งนี้ไม่ควรทำ หากผู้ที่ปรารถนาจะศึกษาคำสอนของพระพุทธเจ้าหลังจากที่พระองค์เสด็จดับขันธปรินิพพาน ก็จะต้องศึกษาพระธรรมวินัยให้เข้าใจเป็นเบื้องต้นเสียก่อน เพราะพระธรรมวินัยเป็นเส้นเลือดใหญ่หรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาที่คอยหล่อเลี้ยงพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ได้ ดังปรากฏข้อความสำคัญในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า “วินัยได้ชื่อว่าเป็นอายุของพระพุทธศาสนา เมื่อวินัยตั้งมั่น พระศาสนาก็เป็นอันตั้งอยู่ได้”[๔]

ภิกษุผู้บวชเข้ามาในพระพุทธศาสนา เบื้องต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาพระธรรมวินัยให้ถูกต้อง เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ตน ตลอดทั้งเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังปรากฏตัวอย่างภิกษุผู้มีสมณสารูปและอาจาระงดงามเพราะการรักษาพระธรรมวินัยคือพระอัสสชิเถระเข้าไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์ด้วยอาการกิริยาเรียบร้อยน่าเคารพเลื่อมใส สารีบุตรปริพาชกเห็นกิริยาอาการที่น่าเลื่อมใสของพระอัสสชิเถระจึงคิดว่า ท่านผู้นี้คงเป็นพระอรหันต์หรือผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นพระอรหันต์ในโลกเป็นแน่ ได้โอกาสอันสมควรจึงเข้าไปขอฟังคำสอนจากพระอัสสชิเถระได้ความว่า “ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตตรัสเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมเหล่านั้น” เพราะการที่ได้ฟัง สารีบุตรก็บรรลุเป็นโสดาบันได้ดวงตาเห็นธรรมว่า “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งปวงมีความดับไปเป็นธรรมดา” จึงนำเรื่องราวที่เกิดขึ้นไปบอกโกลิตมาณพผู้เป็นเพื่อนฟัง พวกเขาจึงชวนกันไปเฝ้าพระพุทธเจ้าและทูลขอบรรพชาอุปสมบทในพระพุทธศาสนา[๕] นี้เป็นอานุภาพและความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยที่เปรียบเสมือนเครื่องอาภรณ์อันงดงาม เป็นบ่อเกิดแห่งความดีทั้งหลาย ดังปรากฏข้อความในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า “ศีลเป็นเบื้องต้น เป็นที่ตั้ง เป็นบ่อเกิดแห่งคุณความดีทั้งหลาย เป็นประธานแห่งธรรมทั้งปวง”[๖]

จากตัวอย่างข้างต้นจึงเห็นได้ว่า การรักษาพระธรรมวินัยจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตในสมณเพศของภิกษุเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเหตุให้เกิดความอัศจรรย์ในเพราะอานุภาพของพระธรรมวินัย ๘ ประการ ดังปรากฏคำสอนในคัมภีร์พระพุทธศาสนาว่า

(๑) ธรรมวินัยมีการศึกษาบำเพ็ญปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุอรหัตตผลโดยทันที

(๒) สาวกทั้งหลาย ย่อมไม่ละเมิดสิกขาบทที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แม้เพราะเหตุแห่งชีวิต

(๓) บุคคลใดทุศีลมีบาปธรรม ประพฤติไม่สะอาด น่ารังเกียจ ปกปิดพฤติกรรมไม่ใช่สมณะ แต่ปฏิญญาว่าเป็นสมณะ ไม่ใช่พรหมจารีแต่ปฏิญญาว่าเป็นพรหมจารี เน่าภายใน เปียกชุ่มเป็นดุจหยากเยื่อ สงฆ์ก็ไม่อยู่ร่วมกับบุคคลนั้น สงฆ์ย่อมประชุมนำบุคคลนั้นออกไป

(๔) วรรณะ ๔ เหล่านี้ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทรออกจากเรือนมาบวชในธรรมวินัยที่ตถาคตประกาศแล้ว ย่อมละชื่อและโคตรเดิมรวมเรียกว่าสมณะเชื้อสายศากยบุตรทั้งสิ้น

(๕) แม้ถ้าภิกษุจำนวนมาก ปรินิพพานด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ ก็ไม่ทำให้นิพพานพร่องหรือเต็มได้

---

[๓] ที.ม. (ไทย) ๑๐/๒๑๖/๑๖๔.

[๔] วิ.ม. (ไทย) ๑/๒๑/๑๓. วิ.มหา.อ. (ไทย) ๑/๑๗.

[๕] ดูรายละเอียดใน วิ.ม. (ไทย) ๔/๖๐-๖๓/๗๒-๗๙.

[๖] ขุ.เถร. (ไทย) ๒๖/๖๑๒/๔๔๕.

(๖) ธรรมวินัยนี้มีรสเดียว คือ วิมุตติรส เหมือนมหาสมุทรมีรสเดียว คือ รสเค็ม

(๗) ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘

(๘) ธรรมวินัยนี้เป็นที่อยู่ของผู้ใหญ่ คือ พระโสดาบัน บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุโสดาปัตติผล พระสกิทาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุ สกิทาคามิผล พระอนาคามี บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุอนาคามิผลพระอรหันต์ บุคคลผู้ปฏิบัติเพื่อบรรลุอรหัตตผล[๗]

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยทั้ง ๘ ประการ ซึ่งมีนัยสำคัญของเนื้อหาและหลักธรรมเกี่ยวข้องกับการรักษาประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสอดคล้องเชื่อมโยงถึงกันอยู่ เพื่อให้ทราบความอัศจรรย์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อให้ทราบความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ ในสังคมปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ และเป็นแนวทางให้ภิกษุได้ประพฤติปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสสอนไว้ดีแล้วนั้นสืบต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสารัตถะของความอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนา

๒. เพื่อศึกษาความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ

๓. เพื่อวิเคราะห์แนวทางปฏิบัติตามความอัศจรรย์ของธรรมวินัย ๘ ประการในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๓. วิธีดำเนินการวิจัย/รูปแบบการวิจัย/ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) มีขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ศึกษาจากเอกสารปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

ศึกษาจากเอกสารทุติยภูมิ ได้แก่ อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มิลินทปัญหา วิสุทธิมรรค กังขาวิตรณี มังคลัตถทีปนี ตำราวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิเพื่อตอบวัตถุประสงค์ ๓ ประการ

สรุปและนำเสนอผลการวิจัยที่ค้นพบพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๔. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าอัศจรรย์ หมายถึง เหตุอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏมาก่อน คำว่า "อัศจรรย์" มาจากภาษาบาลี "อจฉริย" หมายถึง สิ่งที่แปลก ประหลาด น่าพิศวง และไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ส่วนอัศจรรย์ ในภาษาไทยเล็งไปที่ ปรากฏการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแปลกประหลาด น่าพิศวง หรือผิดปกติวิสัยของธรรมชาติ หรือเหนือความคาดหมาย หรือยากที่จะเกิดขึ้นแต่ก็เกิดขึ้นได้ความอัศจรรย์นั้นมีความหมายทั้งในแง่มุมมองรากศัพท์ภาษาบาลีไวยากรณ์ และความหมายตามหลักภาษาไทย คือ สิ่งที่เกิดขึ้นเหนือธรรมชาติ สิ่งที่แปลกประหลาด ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่

[๗] วิ.จู. (ไทย) ๗/๓๘๕/๒๘๒, องฺ.อฏฺฐก.(ไทย) ๒๓/๑๙/๒๔๖.

เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นโดยความมีเหตุมีผลสอดคล้องกัน ความอัศจรรย์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ๔ ประการ คือ (๑) การเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดุสิต (๒) การประสูติของพระโพธิสัตว์ (๓) การบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ (๔) การประกาศธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร

เหตุเริ่มเรื่องความอัศจรรย์เมื่อพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่พระเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ในกรุงสาวัตถี ขณะนั้น ภิกษุจำนวนมากได้นั่งประชุมในหอฉันได้สนทนากันเกี่ยวกับพระพุทธเจ้าในอดีต กล่าวถึงอำนาจและฤทธิ์ของพระองค์ ที่สามารถระลึกถึงพระพุทธเจ้าผู้ปรินิพพานแล้ว และทรงตัดขาดจากปัญจธรรม ทรงครอบงำวัฏฏะและสามารถพ้นจากทุกข์ได้ พระองค์ทราบถึงเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์มีพระชาติ พระนาม และคุณสมบัติที่แตกต่างกันไป อันเกิดจากการฝึกฝนธรรมะต่าง ๆ รวมทั้งปัญญาและวิหารธรรมที่พระองค์ทรงประพฤติ เมื่อสนทนาจบลง พระอานนท์จึงกล่าวยืนยันว่า พระพุทธเจ้าทั้งหลายทรงมีความอัศจรรย์และประสมด้วยธรรมที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ครั้นเวลาเย็น พระพุทธเจ้าเสด็จออกจากที่หลีกเร้น เสด็จไปที่หอฉัน ประทับนั่งบนพระพุทธอาสน์ที่ปูลาดไว้ แล้วได้รับสั่งเรียกภิกษุเหล่านั้นมาตรัสถามถึงเรื่องที่พวกภิกษุคุยกัน ภิกษุเหล่านั้นทูลถึงเรื่องที่ได้พูดคุยกัน พระอานนท์ได้กล่าวว่า พระพุทธทั้งหลาย ทรงมีธรรมที่อัศจรรย์และไม่เคยปรากฏมาก่อน

ความอัศจรรย์ก่อนการประสูติของพระพุทธเจ้าเกี่ยวเนื่องด้วยดอกบัว ดอกบัวมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าตั้งแต่เป็นนิมิตหมายแห่งการเสด็จอุบัติ เป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนถึงความบริสุทธิ์และการหลุดพ้นจากทุกข์ ครั้นเมื่อโลกถูกทำลายแล้วเกิดขึ้นมาใหม่จะมีดอกบัวเกิดขึ้นเท่าจำนวนของพระพุทธเจ้าที่จะเสด็จอุบัติขึ้นในกัปนั้น พระพุทธเจ้าทรงใช้ดอกบัวเป็นอุปมาในการเปรียบเทียบกับเวไนยสัตว์ที่มีอุปนิสัยแตกต่างกัน และยังทรงเปรียบพระองค์กับดอกบัวที่เกิดในน้ำแต่ไม่ยึดติดกับน้ำ นี้เป็นเหตุการณ์ความอัศจรรย์ก่อนการประสูติ ดอกบัวยังปรากฏในพระสุบินนิมิตของพระนางมายา และในขณะพระโพธิสัตว์ทรงถือปฏิสนธิ ซึ่งสถานที่ต่าง ๆ ล้วนมีดอกบัว สิ่งเหล่านี้เป็นความอัศจรรย์ในเหตุการณ์ก่อนประสูติของพระพุทธเจ้าความอัศจรรย์หลังจากพระโพธิสัตว์ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดานั้น ขณะประสูติพระองค์ยังไม่ทันสัมผัสที่รองรับ เทพบุตร ๔ พระองค์ช่วยกันประคองพระโพธิสัตว์ไปไว้เบื้องพระพักตร์ของพระมารดา และพระโพธิสัตว์ยังทรงดำเนินไปได้เจ็ดก้าว มองดูทิศทั้งปวง แล้วบันลือสีหนาท ๓ ครั้ง ขณะที่หมู่เทวดากั้นเศวตฉัตรตามเสด็จ ซึ่งคนธรรมดาทั่วไปไม่สามารถทำเช่นนี้ได้ แต่ที่พระองค์ทรงทำเช่นนั้นได้เพราะว่านี้เป็นบารมีที่ได้บำเพ็ญมาอย่างดีแล้วของพระโพธิสัตว์ อีกทั้งยังเกิดแสงสว่างหาประมาณไม่ได้ล่วงเลยอานุภาพเทวดาปรากฏในที่ทั้งปวง ซึ่งการทำเช่นนี้ได้ถือว่าเป็นกฎธรรมดาของพระโพธิสัตว์ นี้เป็นเหตุการณ์ความอัศจรรย์ในการประสูติของพระพุทธเจ้า

ก่อนที่พระโพธิสัตว์จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้านั้นได้เกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ขึ้น กล่าวคือ พระองค์ได้แสวงหาสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการบำเพ็ญเพียรเพื่อการตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ นางสุชาดาได้ถวายข้าวมธุปายาสในถาดทองคำ พระองค์เสวยข้าวแล้วอธิษฐานให้ถาดทองลอยทวนกระแสน้ำในแม่น้ำเนรัญชรา ซึ่งเกิดความอัศจรรย์ถาดลอยทวนกระแสน้ำและจมลงในนาคพิภพของพญากาฬนาคราช เหตุการณ์นี้เป็นนิมิตที่แสดงถึงการจะบรรลุพระสัมมาสัมโพธิญาณ ซึ่งเป็นการแสดงถึงการตรัสรู้ธรรมสูงสุดของพระองค์ที่จะช่วยนำพาสรรพสัตว์ให้หลุดพ้นจากกิเลสและทุกข์ได้ ซึ่งเหตุการณ์นี้นับว่าเป็นความอัศจรรย์ก่อนการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าเมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกาศธรรมจักรอันยอดเยี่ยมได้เกิดเหตุอัศจรรย์ขึ้นมาคือแสงสว่างโอฬารประมาณไม่ได้ เกินเลยอานุภาพของเทวดาทั้งหลายย่อมปรากฏในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก และหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ เทวดา และมนุษย์ แม้แต่โลกันตริกนรกซึ่งเปิดตลอด ไม่มีอะไรปิดกั้น มืดมิด มองไม่เห็นอะไร ที่แสงสว่างแห่งดวงจันทร์และดวงอาทิตย์มีฤทธิ์มากอย่างนี้ มีอานุภาพมากอย่างนี้ยังส่องไปไม่ถึง แต่แสงสว่างโอฬาร ประมาณไม่ได้ ล่วงเลยอานุภาพของเทวดาทั้งหลายย่อมปรากฏในโลกันตริกนรกนั้นแม้พวกสัตว์ที่เกิดในโลกันตริกนรกนั้นจำกันและกันได้เพราะแสงสว่างนั้นว่า “ท่านผู้เจริญ ทราบว่า สัตว์แม้เหล่าอื่นที่เกิดในที่นี้มีอยู่” นี้เป็นเหตุอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏประการที่ ๔ ย่อมปรากฏเพราะความปรากฏของพระพุทธเจ้าและยังมีปรากฏความอัศจรรย์เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแก่หมู่สัตว์ มี ๔ ประการ คือ (๑) หมู่สัตว์ผู้ยังหมกมุ่น ยินดี บันเทิง ในกามคุณ (๒) หมู่สัตว์ผู้ยังมีความถือตัว ยินดีในความถือตัว

(๓) หมู่สัตว์ผู้ยังหมกมุ่นในความไม่สงบ ยินดีในความบันเทิง (๔) หมู่สัตว์ผู้ยังตกอยู่ในอวิชชาเป็นผู้มืดบอด ถูกอวิชชาหุ้มห่อ โดยเหตุการณ์ความอัศจรรย์ทั้งหมดนี้มีความเชื่อมโยงถึงการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นความอัศจรรย์ที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจบุญฤทธิ์ของพระพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงบำเพ็ญนั้นบริบูรณ์แล้ว ซึ่งความอัศจรรย์เหล่านี้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงถึงความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ

หลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยคือไตรสิกขาและโพธิปักขิยธรรม ไตรสิกขา หรือ สิกขา ๓ คือ คือข้อปฏิบัติที่ควรศึกษา ๓ ประการได้แก่ (๑) อธิสีลสิกขา (๒) อธิจิตตสิกขา (๓) อธิปัญญาสิกขา

ไตรสิกขา เป็นหลักธรรมที่ภิกษุในพระพุทธศาสนาจะต้องศึกษาและปฏิบัติไปตามลำดับเพื่อบรรลุพระนิพพาน กล่าวคือ อธิสีลสิกขา (ศีลอันยิ่ง) การฝึกฝนการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องตามหลักศีลสิกขาท หรือข้อวัตรที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ อธิจิตตสิกขา (จิตอันยิ่ง) การฝึกจิตให้มีสมาธิและความตั้งมั่น อธิปัญญาสิกขา (ปัญญาอันยิ่ง) การฝึกฝนเพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจในสภาวะของโลกตามความเป็นจริง ทั้ง ๓ ประการนี้เป็นกระบวนการที่เสริมสร้างคุณธรรมในจิตใจและพัฒนาการในทางปฏิบัติ ซึ่งเมื่อปฏิบัติไปตามลำดับจะช่วยให้หลุดพ้นจากกิเลส และบรรลุจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือพระนิพพาน โพธิปักขิยธรรม คือ ธรรมที่สนับสนุนการตรัสรู้และอริยมรรค มีทั้งหมด ๓๗ ประการ คือ สติปัฏฐาน ๔ ปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ มรรค ๘

ความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยกับการละวรรณะ วรรณะเป็นการแบ่งชนชั้นในสังคมชมพูทวีปในสมัยพุทธกาล เมื่อพระพุทธศาสนาได้เกิดขึ้นในชมพูทวีปพระพุทธเจ้าได้ยกเลิกการถือวรรณะ โดยให้คนทุกชนชั้นที่เข้ามาบวชเป็นพระภิกษุถึงจะมีภูมิหลังที่ต่างกันมาจากชาติตระกูลต่างกันตั้งแต่ตระกูลสูงจนถึงตระกูลที่ต่ำ เมื่อมาบวชแล้วย่อมละชื่อและโคตรเดิม รวมเรียกว่าสมณะเชื้อสายศากยบุตรด้วยกันทั้งหมด และคนทุกชนชั้นไม่ว่าจะเป็นกษัตริย์ พราหมณ์แพทย์ศูทรคนจัณฑาลยากจนเข็ญใจเมื่อประพฤติตามพระธรรมวินัยของพระพุทธเจ้าก็สามารถบรรลุธรรมได้เป็นพระอรหันต์ได้เหมือนกันทั้งหมดซึ่งแตกต่างจากศาสนาพราหมณ์ที่มีความเชื่อว่าคนเราเกิดอยู่ในวรรณะประเภทไหนคงอยู่ในวรรณะนั้นตลอดไปไม่สามารถเปลี่ยนวรรณะได้

ความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยในการคัดผู้บวช การคัดผู้บวชในครั้งพุทธกาลพระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้คัดเองโดยคัดคนสำเร็จเป็นพระอริยบุคคลตั้งแต่ชั้นพระโสดาบันจนถึงพระอรหันต์ดังที่ปรากฏครั้งแรกในตอนที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมโปรดปัญจวัคคีย์ทั้ง๕ โดยการแสดงธัมมจักรกัปปวัตตนสูตร อัญญาโกณฑัญญะได้สำเร็จเป็นพระโสดาบันและฤาษีอัญญาโกณฑัญญะได้ขอบวชกับพระพุทธเจ้าและภายหลังท่านอื่นๆได้สำเร็จเป็นพระโสดาบันและได้บวชตามลำดับนี้เป็นการคัดคนเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาช่วงแรก และมีการคัดคนที่บวชแล้วออกจากพระพุทธศาสนาให้ขาดจากความเป็นพระภิกษุคือภิกษุที่ต้องอาบัติปาราชิก ๔ ข้อ ๑.เสพเมถุน ๒.ลักทรัพย์มีราคาตั้งแต่ ๕ มาสกขึ้นไป ๓.ฆ่ามนุษย์ ๔.อวดอุตริมนุสธรรมที่ไม่มีในตน

พระสาวกที่ตั้งใจเข้ามาบวชในพระศาสนานั้นจะต้องเป็นผู้ที่ไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทแม้จะสิ้นชีวิตก็ไม่ยอมละเมิดสิกขาบทดังมีเรื่องพระเถระรูปหนึ่งที่ถูกโจรมัดด้วยเถาหญ้านางให้นอนอยู่ในดงมหาวัตตนี พระเถระนอนอยู่อย่างเดิมนั่นแหละ เจริญวิปัสสนาตลอด ๗ วัน บรรลุอนาคามิผล มรณภาพ ณ ที่นั้นนั่นเอง ไปบังเกิดในพรหมโลก เรื่องพวกโจรใช้เถาหัวด้วนผูกพระเถระแม้อีกรูปหนึ่งไว้ให้นอนอยู่ในตัมพปัณณิทวีป พระเถระนั้นเมื่อไฟป่าลุกลามมาถึงก็มิได้ตัดเถาวัลย์เลย เริ่มตั้งวิปัสสนาจนได้สำเร็จ เป็นพระอรหันต์สมสีสีแล้วปรินิพพาน เรื่องพระเถระถูกนายช่างแก้วกล่าวหาว่าขโมยแก้วมณี แต่ท่านไม่ยอมบอกความจริงเพราะกลัวนกกระเรียนถูกทำร้ายตาย ท่านถูกทรมานจนเจ็บปวดมาก แต่ไม่ยอมบอก จนกระทั่งนกกระเรียนถูกนายช่างแก้วเตะและนกกระเรียนก็ตาย พระเถระจึงบอกความจริง นายช่างแก้วผ่าท้องนกกระเรียนพบแก้วมณีก็ตกใจมากจึงได้ขอขมาโทษพระเถระ พระเถระให้อภัยได้พูดถึงโทษของการเข้าไปภายในเรือนแล้วท่านได้สมาทานธุดงค์และไม่กลับไปบ้านนายช่างอีก หลังจากนั้นท่านปรินิพพานด้วยพยาธินั่นเอง เรื่องพระเถระรูปหนึ่งนั่งฟังอริยวังสสูตรถูกงูพิษกัดพระเถระแม้รู้แล้วแต่ก็ยังเป็นผู้มีจิตเลื่อมใสนั่งฟังธรรมอยู่นั่นเอง กำลังพิษได้กำเริบหนักขึ้นแล้ว พระเถระพิจารณาถึงศีลเริ่มตั้งแต่มณฑลอุปสมบทแล้วเกิดปีติ

พิจารณาศีลตั้งแต่อุปสมบท พิษได้กลับลงสู่แผ่นดิน พระเถระได้ความที่จิตมีอารมณ์เดียวในที่นั้นนั่นเอง เจริญวิปัสสนาแล้วบรรลุอรหัตตผล เรื่องพระสุนทรสมุทรเถระถูกนางโสเภณียั่วยวนด้วยมายาหญิง ๔๐ อย่าง กล่าวเชิญชวนให้ลาสิกขาออกไปครองรักกัน ท่านได้ฟังแล้วเกิดความสังเวชอย่างหนักเห็นว่าการรับนิมนต์ในครั้งนี้ผิดพลาดไปแล้วขาดการใคร่ครวญพระพุทธเจ้าได้ทราบว่าพระสุนทรสมุทรตกอยู่ในสถานการณ์ขับขันจึงทรงทำการแย้ม พระอานนท์จึงทูลถามสาเหตุแห่งการแย้มพระพุทธเจ้าจึงตรัสเล่าให้ฟังเรื่องพระสุนทรสมุทรกับหญิงโสเภณี พระอานนท์ทูลถามว่า ใครจะชนะใครจะแพ้ พระพุทธเจ้าตรัสว่าสุนทรสมุทรจะชนะ หญิงโสเภณีจะแพ้ พระพุทธเจ้าทรงแผ่รัศมีไปให้พระสุนทรสมุทรเห็นและได้เทศนาให้พระสุนทรสมุทรฟังพระสุนทรสมุทรได้บรรลุอรหัตตผลจึงได้เหาะหนีออกจากห้องนั้น จากเรื่องสุนทรสมุทรเถระนี้จะเห็นได้ว่าพระสุนทรสมุทรเป็นผู้รักษาพระวินัยอย่างเคร่งครัดถึงแม้ว่าจะถูกผู้หญิงยั่วยวนแต่ท่านก็รักษาพระวินัยไม่ยอมล่วงละเมิดพระวินัย ได้ฟังธรรมของพระพุทธเจ้าสำเร็จเป็นพระอรหันต์จึงได้เหาะหนีไป มีเรื่องอธิมุตตกสามเณรเป็นหลานของพระสังกิจจะเป็นผู้รักษาสัจจะไม่ละเมิดสัจจะที่ได้ให้ไว้กับโจร สามเณรอธิมุตตกะถูกโจรจับไว้ สามารถได้แสดงธรรมโปรดโจรจนเลื่อมใส แต่โจรสั่งไม่ให้บอกใครว่ามีโจรซุ่มอยู่ในป่า โจรได้ปล่อยท่านไป ภายหลังบิดามารดาเดินทางผ่านเส้นทางนั้นถูกถูกโจรจับ โจรทราบว่าสามเณรไม่บอกบิดามารดา โจรจึงเลื่อมใสที่สามเณรไม่บอกเป็นผู้รักษาคำสัตย์และโจรเหล่านั้นได้ขอบวช สามเณรนำโจรไปบวชและเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้า เรื่องนายจักกนะมารดาของเขาป่วย หมอได้บอกว่าจะต้องกินเนื้อกระต่ายสด พี่ชายนายจักกนะจึงให้เขาไปทุ่งนาเพื่อหากระต่ายป่ามาทำยารักษามารดา เขาไปทุ่งนาเจอกระต่าย กระต่ายเห็นเขาแล้วรีบวิ่งหนีไปขอของกระต่ายถูกเถาวัลย์มัดไว้ นายจักกนะวิ่งตามไปและจับกระต่ายได้คิดจะนำไปปรุงยาแต่เขาคิดว่าการที่เราจะพรากชีวิตสัตว์อื่นเพราะชีวิตของมารดาเป็นเหตุ ไม่สมควรแก่เราเลย จึงปล่อยกระต่ายไปส่วนเขาถูกพี่ชายถามว่า “เจ้าได้กระต่าย มาแล้วหรือพ่อ” จึงบอกความเป็นไปนั้น ครั้งนั้น พี่ชายได้บริภาษเขาแล้ว เขาจึงเข้าไปหามารดาแล้วยืนตั้งสัจจอธิษฐานว่า “ข้าพเจ้าเกิดมาจากตระกูลใด ข้าพเจ้ายังไม่เคยจงใจฆ่าสัตว์ ทั้งที่รู้ตัวอยู่จากตระกูลนั้นเลย” ทันใดนั้นเอง มารดาของเขาได้หายจากโรค เรื่องของอุบาสกผู้รับสิกขาบททั้งหลายในสำนักของพระปิงคลพุทธรักขิตเถระผู้อยู่ในป่าอัมพริยวิหารแล้วไม่ละเมิดสิกขาบทถึงแม้จะถูกงูรัดเขามีอาวุธพร้อมในมือแต่เลือกที่จะไม่ทำลายชีวิตของงู จึงทิ้งมีดมีด้ามอันคมกริบที่ตนแบกไว้บนบ่าเสียในป่า ทันใดนั้นเอง งูใหญ่ได้ปล่อยเขาแล้วเลื้อยไป ทุกท่านเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทแม้จะสิ้นชีวิตก็ไม่ยอมละเมิดสิกขาบท

ในธรรมวินัยนี้ มีการศึกษาไปตามลำดับ มีการบำเพ็ญไปตามลำดับ มีการปฏิบัติไปตามลำดับ ไม่ใช่มีการบรรลุอรหัตตผลโดยทันทีเหมือนมหาสมุทรต่ำไปโดยลำดับ ลาดไปโดยลำดับ ลึกลงไปโดยลำดับ ไม่ลึกชันดิ่งไปทันที การบรรลุต้องมีการบำเพ็ญปฏิบัติตามไตรสิกขาคือศีลสมาธิและปัญญาไม่ใช่มีการบรรลุอรหัตตผลโดยทันทีบุคคลที่รักษาศีลได้หรือบำเพ็ญสมาธิและปัญญาได้บางส่วนก็สำเร็จบางส่วนหรือบุคคลที่รักษาศีลบำเพ็ญสมาธิและปัญญาได้บริบูรณ์ก็สำเร็จเป็นพระอริยบุคคลตามลำดับ พระพุทธเจ้าได้ตรัสพระธรรมเป็นอันมาก และก่อนที่พระองค์จะเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ตรัสเกี่ยวกับไตรสิกขาแก่ภิกษุทั้งหลายดังนี้ว่า “ศีลมีลักษณะอย่างนี้ สมาธิมีลักษณะอย่างนี้ ปัญญามีลักษณะอย่างนี้ สมาธิอันบุคคลอบรมโดยมีสมาธิเป็นฐาน ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก จิตอันบุคคลอบรมโดยมีปัญญาเป็นฐาน ย่อมหลุดพ้นโดยชอบจากอาสวะทั้งหลาย คือ กามาสวะ ภวาสวะ และอวิชชาสวะ”ธรรมวินัยนี้มีรสเดียวคือวิมุตติรสคือความหลุดพ้น เหมือนมหาสมุทรมีรสเดียว คือ รสเค็ม ธรรมวินัยนี้มีรสเดียวคือวิมุตติรสคือความหลุดพ้น นี้เป็นธรรมที่น่าอัศจรรย์ไม่เคยปรากฏประการที่ ๖ ในธรรมวินัยที่ภิกษุทั้งหลายพบเห็นแล้วต่างพากันยินดี ในธรรมวินัยนี้ธรรมวินัยนี้มีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิดคือ สติปัฏฐาน ๔ สัมมัปปธาน ๔ อิทธิบาท ๔ อินทรีย์ ๕ พละ ๕ โพชฌงค์ ๗ อริยมรรคมีองค์ ๘ เหมือนมหาสมุทรมีรัตนะมาก มีรัตนะหลายชนิด คือ แก้วมุกดา แก้วมณี แก้วไพฑูรย์ สังข์ ศิลา ประพาฬเงิน ทอง ทับทิม แก้วตาแมวความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัยคือพระอริยบุคคล เป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาคือการบรรลุธรรมเป็นพระอริยบุคคลได้แก่ พระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์

๕. อภิปรายผล

สารัตถะของความอัศจรรย์ในพระพุทธศาสนาพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นเหนือธรรมชาติ สิ่งที่แปลกประหลาด ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่เกิดขึ้นโดยความมีเหตุมีผลสอดคล้องกันโดยความอัศจรรย์นี้เป็นความอัศจรรย์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้า ๔ ประการ คือ (๑) การเสด็จลงจากสวรรค์ชั้นดุสิตปฏิสนธิในพระครรภ์มารดาด้วยสติสัมปชัญญะ (๒) การประสูติของพระโพธิสัตว์ เสด็จดำเนินไปได้ ๗ ก้าวเปล่งพระวาจาว่าเราเป็นผู้เลิศในโลกเป็นผู้ประเสริฐในโลกชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย (๓) การบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ (๔) การประกาศธรรมจักรกัปปวัตตนสูตรแก่ปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน สอดคล้องกับงานของสอดคล้องกับงานของ**สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส**ได้เขียนหนังสือเรื่องปฐมสมโพธิกถา สรุปความว่า พระโพธิสัตว์เสด็จปฏิสนธิในพระครรภ์พระมารดาในเวลาพลวะปัจจุสมัย(ใกล้รุ่ง) ก็บังเกิดกัมปนาทหวาดไหวและรัศมีสว่างไปทั่วหมื่นโลกันตมหานรกที่มืดอยู่เป็นนิจก็บันดาลเป็นแสงสว่าง เมื่อเวลาคลอดออกจากพระครรภ์พระมารดาได้ทอดพระเนตรไปทั้ง ๑๐ ทิศย่างด้วยพระบาท ๗ ก้าวไปทางทิศเหนือประกาศพระดำรัสด้วยอสภิวาจาว่า “อาตมนี้ประเสริฐใหญ่ยิ่งในโลก หาผู้ประเสริฐเสมอบมิได้ แลชาตินี้ก็เป็นชาติที่สุดของอาตมา ซึ่งจะเกิดไปในภพใหม่สืบต่อไปบ่มิได้มีในกาลบัดนี้ พระโพธิสัตว์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ มหาปฐพีอันมีประมาณกำหนดโดยหนาได้สองแสนสี่หมื่นโยชน์ก็อุโฆษนาการบันลือลั่นดังกังสดานอันประหารด้วยฆ้อนเหล็กดังสนั่นได้ละร้อยพันหมื่นแสนเสียงสะเทือนสะท้านสำแดงวิจรจราการกัมปนาท เมื่อพระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมจักรกัปปวัตนสูตรเกิดมหัศจรรย์บันดาลทั้งหมื่นโลกธาตุกัมปนาทหวั่นไหว[๕]

ความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการ พบว่าความอัศจรรย์ในการศึกษา การบำเพ็ญและปฏิบัติพระธรรมวินัยไปตามลำดับสอดคล้องกับ ศีล สมาธิ ปัญญา ธุดงค์ ๑๓ ข้อ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ (๒) ความอัศจรรย์ในการไม่ละเมิดสิกขาบทพุทธบัญญัติ สอดคล้องกับหลักสิกขาบท ๒๒๗ (๓) ความอัศจรรย์ในการคัดบุคคลทุศีลออกจากหมู่คณะสอดคล้องกับโทษของการทุศีล อานิสงส์การรักษาศีล(๔) ความอัศจรรย์ในฐานะเสมอกันโดยความเป็นศากยบุตรสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตร(๕) ความอัศจรรย์ในนิพพานไม่พร่องหรือเต็มด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุคือนิพพาน(๖) ความอัศจรรย์ในพระธรรมวินัยคือวิมุตติรสสอดคล้องกับหลักธรรมคือนิพพาน(๗) ความอัศจรรย์ในรัตนะที่ปรากฏในพระธรรมวินัยสอดคล้องกับหลักธรรมคือโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ(๘) ความอัศจรรย์ในธรรมวินัยเป็นที่อยู่ของอริยบุคคลสอดคล้องพระอริยบุคคล ๔ จำพวกคือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ สอดคล้องกับวิจัยของ**ชูชาติ สุทธะ** ได้วิจัยเรื่อง “ความอัศจรรย์ ๘ ประการของพระธรรมวินัยและมหาสมุทร” ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธเจ้าได้อุปมาพระธรรมวินัยของพระองค์เหมือนมหาสมุทรซึ่งมีลักษณะ ๘ ประการ (๑) การที่จะบรรลุอรหัตตผลนั้นจะต้องศึกษาบำเพ็ญปฏิบัติไปตามลำดับเปรียบเหมือนมหาสมุทรต่ำลาดลึกลงไปตามลำดับ (๒) พระสาวกไม่ละเมิดพระวินัยที่พระพุทธเจ้าบัญญัติไว้แม้ว่าตนจะต้องเสียชีวิตเปรียบเหมือนมหาสมุทรมีปกติไม่ล้นฝั่ง (๓) หากพระสาวกทุศีล ที่ประชุมสงฆ์จะนำภิกษุทุศีลนั้นออกจากสังฆะเปรียบเหมือนมหาสมุทรซัดซากศพขึ้นฝั่ง (๔) เมื่อวรรณะทั้ง ๔ มาบวชในพระพุทธศาสนาล้วนละวรรณะของตนเองรวมเรียกว่าศากยบุตร เปรียบเหมือนแม่น้ำสายสำคัญทุกสายไหลมารวมกันที่มหาสมุทรเรียกว่ามหาสมุทร (๕) แม้พระสาวกจะปรินิพพานก็ไม่ทำให้นิพพานให้เต็มได้เปรียบเหมือนแม่น้ำในโลกที่ไหลลงมหาสมุทรและน้ำฝนที่ตกลงมาในมหาสมุทรก็ไม่ทำให้มหาสมุทรเต็มได้ (๖) พระธรรมวินัยมีรสเดียวคือรสแห่งการหลุดพ้นจากกิเลส(วิมุตติรส) เปรียบเหมือนมหาสมุทรมีรสเค็มรสเดียว (๗) พระธรรมวินัยมีรัตนะคือโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการเปรียบเหมือนมหาสมุทร

---

[๕] สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส, **ปฐมสมโพธิกถา**, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์วัชรินทร์บริษัท,รัตนโกสินทรศก ๑๑๔), หน้า ๓๙-๒๖๕.

มีรัตนะหลายชนิด (๘) พระธรรมวินัยเป็นอยู่ของพระอริยบุคคล ๘ จำพวกเปรียบเหมือนมหาสมุทรเป็นที่อยู่สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่[๙]

การปฏิบัติตามความอัศจรรย์ ๘ ประการในคัมภีร์พระพุทธศาสนา พบว่า ๑.การละวรรณะออกบวชด้วยการฟังธรรมอริยสัจ ๔ อนุปุพพิกถา ขันธ์ ๕ ในกรอบของไตรลักษณ์ ๒.การคัดคนทุศีลแยกอริยะออกจากปุถุชนทุศีล ครั้งพุทธกาลพระภิกษุปาราชิก ลาสิกขาเป็น ๑๐๐๐ รูป ๓.การไม่ล่วงละเมิดสิกขาบทแม้ถูกงูกัด หรือถูกโจรมัดด้วยเถาหญ้านาง ๔.การศึกษาไปตามลำดับในกรอบของสัทธรรม ๓ ประการ (๑) ปริยัติคือการเรียนรู้คำสอนของพุทธเจ้าทั้งพระวินัยและพระธรรม (๒) ปฏิบัติ คือ การรักษาศีล การเจริญธุดงค์ ๑๓ ข้อ อนุปัสสนา ๗ ประการ มหาวิปัสสนา ๑๘ อารมณ์กรรมฐาน ๓๘ ประการ และโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ (๓) ปฏิเวธ คือ ฌาน อภิญญา มรรค ผล นิพพาน ได้แก่พระโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์ ๕.พระธรรมวินัยมีวิมุตติรสคือรสที่พ้นจากกิเลส ชีวิตได้อิสระจากกิเลสด้วยการปฏิบัติตามโพธิปักขิยธรรม ส่งผลให้เกิดบุคคลผู้ประเสริฐในพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับงานของ**พระชาติ ฐานวีโร (อินเทพ)** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระนันทเถระ” ผลการวิจัยพบว่า การบรรลุเป็นพระอริยบุคคลขั้นใดขั้นหนึ่ง คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี หรือพระอรหันต์ ผู้ที่บรรลุเป็นพระอริยบุคคล อาศัยการปฏิบัติตามหลักสติปัฏฐาน ๔ แนวทางแห่งวิสุทธิ ๗ เมื่อผ่านญาณทั้ง ๑๖ ขั้น เรียกว่า พระอริยบุคคล เป็นผู้ไม่มีความสงสัยในคุณธรรมของตนเองที่ได้บรรลุแล้ว เพราะปัจจเวกขณญาณพิจารณาทั้งมรรค ผล กิเลสที่ละแล้ว กิเลสที่ยังเหลือ ที่สามารถขจัดสังโยชน์ หมายถึง กิเลสเป็นเครื่องวัดจิตไว้มี ๑๐ อย่างได้แก่ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ ปฏิฆะ รูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ตามลำดับ และต้องอาศัยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งใน ๕ อย่าง คือ ด้วยการได้ฟังธรรม คือ อริยสัจ ๔ การแสดงธรรมตามที่ตนได้สดับมา การสาธยายธรรมตามที่ตนได้ สดับมาการตรึกตามตรองตามเพ่งตามด้วยใจซึ่งธรรมตามที่ตนได้สดับมา การเรียนสมาธินิมิต อย่างใดอย่างหนึ่งมาดี มนสิการดี แทงตลอดดีด้วยปัญญาบ้างเพราะว่าท่านผู้เป็นพระอริยบุคคล ทุกระดับล้วนแต่บรรลุธรรม[๑๐] สอดคล้องกับงานของ **พันเอก วิบูลย์พงศ์ พันธุนนท์** ได้วิจัยเรื่อง “ไตรสิกขากับการบรรลุธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า ไตรสิกขา เป็นการปฏิบัติเพื่อการฝึกฝนอบรมจิตจนเกิดความรู้แจ้งเห็นจริง เพื่อให้ปัญญาเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปจนสามารถบรรลุเป้าหมาย ในทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ นิพพาน ไตรสิกขามีบทบาทและหน้าที่ ๖ ประการ คือ (๑) เป็นขบวนการ ในการศึกษาหาความรู้ (๒) ทำให้เกิดการสร้างสันติ ความสงบสุข อิสรภาพ (๓) ระบบพัฒนาชีวิต มนุษย์ (๔) เป็นกระบวนการในการบริหารงาน (๕) ละและปหานกิเลส (๖) เป็นเหตุให้บรรลุธรรม ไตรสิกขาเป็นหลักธรรมสำคัญที่ทำให้มนุษย์ในการศึกษา และพัฒนาตนเองให้มีความเจริญงอกงามใน ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีสันติภาพ มีความสงบสุข และเป็นอิสรภาพปราศจากการบีบบังคับจนในที่สุดก็ สามารถสำเร็จถึงเป้าหมายด้วยการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาจนบรรลุมรรค ผล นิพพานได้ในที่สุด[๑๑]

---

[๙] ชูชาติ สุทธะ, “ความอัศจรรย์ ๘ ประการของพระธรรมวินัยและมหาสมุทร”, **วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ**, ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๙): ๑๗๕.

[๑๐] พระชาติ ฐานวีโร (อินเทพ), “ศึกษาการบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระนันทเถระ”,**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิปัสสนาภาวนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑๓.

[๑๑] วิบูลย์พงศ์ พันธุนนท์, “ไตรสิกขากับการบรรลุธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑), หน้า ๑๐.

๖. องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการได้องค์ความรู้ดังนี้

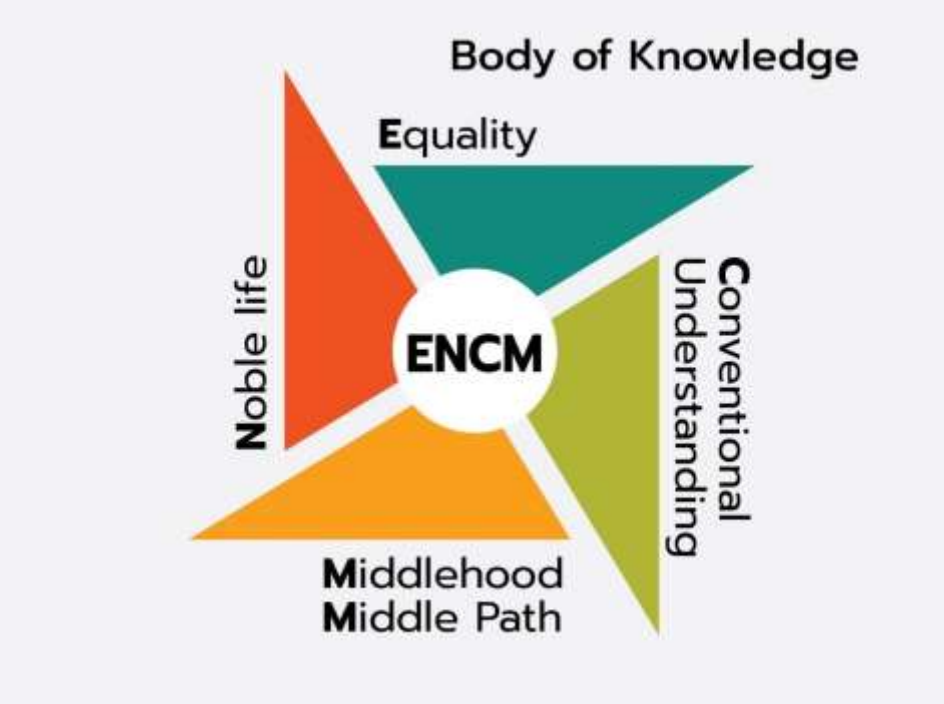

คำอธิบายแผนภูมิ การมาบวชในพระพุทธศาสนาเป็นการละวรรณะมาอยู่รวมกันมีความเท่าเทียมกันด้วยความเข้าใจกันปฏิบัติตามทางสายกลางเข้าใจสมมุติบัญญัติทำให้มีชีวิตที่ประเสริฐ องค์ความรู้(Body of Knowledge) คือ EMCN ดังนี้ E คือความเท่าเทียมกัน M คือ การปฏิบัติตามทางสายกลาง C คือเข้าใจสมมุติบัญญัติ N คือชีวิตที่ประเสริฐ

๗. สรุป

คำว่า "อัศจรรย์" มาจากภาษาบาลี "อจฉริย" หมายถึง สิ่งที่แปลก ประหลาด น่าพิศวง และไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ความอัศจรรย์เกี่ยวกับพระพุทธเจ้าตั้งแต่เริ่มมาปฏิสนธิในพระครรภ์พระมารดาแล้ประสูติจากพระครรภ์ตรัสรู้อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณประกาศธรรมจักรกัปปวัตตนสูตร นอกจากนั้นความอัศจรรย์ในการศึกษาการบำเพ็ญและปฏิบัติพระธรรมวินัยไปตามลำดับสอดคล้องกับ ศีล สมาธิ ปัญญา ธุดงค์ ๑๓ ข้อ โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ความอัศจรรย์ในการไม่ละเมิดสิกขาบทพุทธบัญญัติ สอดคล้องกับหลักสิกขาบท ๒๒๗ ความอัศจรรย์ในการคัดบุคคลทุศีลออกจากหมู่คณะสอดคล้องกับโทษของการทุศีล อานิสงส์การรักษาศีล ความอัศจรรย์ในฐานะเสมอกันโดยความเป็นศากยบุตรสอดคล้องกับหลักกัลยาณมิตร ความอัศจรรย์ในนิพพานไม่พร่องหรือเต็มด้วยอนุปาทิเสสนิพพานธาตุ คือนิพพาน ความอัศจรรย์ในพระธรรมวินัยคือวิมุตติรสสอดคล้องกับหลักธรรมคือนิพพาน ความอัศจรรย์ในรัตนะที่ปรากฏในพระธรรมวินัยสอดคล้องกับหลักธรรมคือโพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ ความอัศจรรย์ในธรรมวินัยเป็นที่อยู่ของอริยบุคคลสอดคล้องพระอริยบุคคล ๔ จำพวกคือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ เมื่อปฏิบัติตามความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย๘ประการย่อมทำให้ส่งผลให้เกิดบุคคลผู้ประเสริฐในพระพุทธศาสนา

๘. ข้อเสนอแนะ

๑.ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

เจ้าคณะพระสังฆาธิการควรนำความอัศจรรย์ของพระธรรมวินัย ๘ ประการไปศึกษาเพื่อความเข้าใจ นำไปเป็นบทสวดมนต์ท่องจำเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตาม ควรเผยแผ่บทสวดดังกล่าวนี้ไปสู่สาธารณชนที่มาร่วมกิจกรรมในวัดของตน

๒.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ศึกษาวิเคราะห์ความอัศจรรย์แห่งปาฏิหาริย์๓ของพระพุทธเจ้า

๒. ศึกษาวิเคราะห์คำสอนที่เป็นอัศจรรย์ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก้พฤติกรรมจากปุถุชนเป็นพระอริยะ

บรรณานุกรม

๑. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

๒. ข้อมูลทุติยภูมิ

ชูชาติ สุทธะ. “ความอัศจรรย์ 8 ประการของพระธรรมวินัยและมหาสมุทร”. **วารสารบัณฑิต แสงโคมคำ**. ปีที ๑ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๖๒-๑๗๖.

พระชาติ ฐานวีโร (อินเทพ). “ศึกษาการบำเพ็ญบารมีและการบรรลุธรรมของพระนันทเถระ”**วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิปัสสนาภาวนา** บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๘.

วิบูลย์พงศ์ พันธุนนท์. “ไตรสิกขากับการบรรลุธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา**.บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๑.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส. **พระปฐมสมโพธิกถา.** พระนคร: โรงพิมพ์ธรรมบรรณาคาร, ๒๕๑๕.